

СОЦИОЛИНГВИСТИТЕ НИ СЪБУДИХА ОТНОВО

Катя Исса

Университет по архитектура, строителство и геодезия – София

В навечерието на първи ноември, на 19, 20 и 21 октомври, се проведе поредната, XIII международна научна конференция на Международното социолингвистическо дружество в София. Съорганизатор на конференцията е Факултетът по славянски филологии на СУ „Св. Климент Охридски“, осигурил съфинансиране от ФНИ по научен проект. Темата на конференцията – „Обществените процеси и тяхното отражение в езика“, събра видни представители на езиковедската общност от София и страната. Тази конференция е по-различна от предишните с голямото международно участие на социолингвисти от Полша, Чехия, Словакия, Хърватска, Франция, Германия, Иран, Албания, Молдова. Специално за чуждестранните участници третия ден конференцията се премести в Пловдив, където гостите бяха запознати както с регионалните особености на пловдивския и на родопските говори, така и със забележителностите на бъдещата културна столица на Европа.

Конференцията беше открита на 19. 10. 2017 г. в Аулата на СУ „Св. Климент Охридски“ от почетния председател на МСД, основоположника на българската социолингвистика акад. Михаил Виденов. След обичайните поздравления започна пленарната сесия. Първият от докладите очерта „хоризонтите пред българските социолингвисти“, коментира не досега постигнатите успехи, а предстоящите наболели въпроси, решаването на проблемите, които не търпят отлагане. Той беше изнесен от акад. Виденов. „Хоризонтът пред нас наистина е необятен – каза той, – ще решим определени проблеми и ще възникнат други. Във всички случаи обаче трябва да си поставяме конкретни задачи и с общи усилия да подхождаме към тях с методите на социолингвистиката“. Понататък акад. Виденов говори за ролята на социолингвиста, който е в състояние частично да управлява книжовната формация; за теорията на книжовните езици и езиковата политика на България; за конфликтните моменти в съществуващата кодификация на езика ни. Михаил Виденов посочи като неотложни теми анализите на речевото поведение на публичните личности – политици и журналисти, лицата под прожекторите, както той ги нарича. Следващият важен изследователски хоризонт, който Виденов посочи, е свързан с проучването на отшумяващите традиционни териториални диалекти: „Става въпрос

за т.нар. *мезолекти*, от които не искат да се интересуват колегите диалектолози. На практика, за тях българските диалекти са застинали на нивото на 60-те години на XX в., макар че от картата на страната ни са заличени стотици села“. В своя доклад акад. Виденов засегна още една актуална тема: за българския език на нашата двумилионна емиграция по света. Според него „това е тревожен национален проблем и ние не можем да го оставим само в ръцете на политиците“. Академикът изказа тревога и за тукашната българска езикова ситуация с оглед на етническите съставки на нашата нация, в която частта на етническите българи намалява за сметка на увеличаването на турския, и особено на ромския етнос. Той обърна внимание и на глобализацията, която като лавина помита елементите на нашата самобитност и на едно от първите места – езика ни. В заключение акад. Виденов каза, че хоризонтът пред българските социолингвисти е много широк: „Времето на лингвистиката на любопитните факти отмина. В близко бъдеще цялото ни езикознание ще влезе в руслото на социолингвистиката. На нас, като пионери в това направление, ни предстои много работа. Трябва да бъдем на високо научно ниво. Ще добием обществена значимост, като решим общественозначими проблеми“. Така доайенът на българската социолингвистика очерта хоризонтите и на настоящата конференция.

Вторият пленарен доклад, изнесен от полската българистка проф. Малгожата Швиентицка, беше изцяло посветен на България и българите. Третият от пленарните доклади – на проф. Иван Кочев, засегна въпроси за прекодификацията на българския език, а четвъртият – на чл.-кор. Стоян Буров, запозна аудиторията с коментарите за езика ни в интернет пространството. След кратка дискусия разговорите продължиха на социолингвистична тематика в неформална обстановка до следобедните заседания.

Следобедните заседания бяха разделени по секции.

Първата секция – „Миграционните процеси и езиковите ситуации“ – беше посветена на езика на днешните емигранти, както българските (в докладите на Ана Кочева и Катя Исса), така и хърватските (в доклада на Диана Столац). Езикът на българските емигранти беше коментиран и в диахронен план от Георги Митринов, който представи данни от XVI век за миграционни процеси на българско население в Ксантийско. Миграционни процеси бяха посочени и вътре в страната, в Пловдивска област, наречени социодемографски процеси, намерили отражение в топонимията, в доклада на Красимир Коилов и Мая Влахова-Ангелова. Докладът на Надежда Гайдарджи коментира българския език на бесарабските българи в селищата в района на Чадър Лунга в Молдова и разказа как нашите сънародници, запазили езика ни през вековете, изучават български език в училище.

Втората секция беше посветена на националната и езиковата идентичност в съвременния свят. Участниците в първата част – Рафат Зимни, Агнешка Ри-

пел, Данута Ястшамска-Голонка – запознаха аудиторията с полската езикова ситуация; проф. Хана Гладкова – с азь-буки-то на чешките реалии; а българските участници – с идиолекти на българи, живеещи в немска езикова среда (Татяна Кнабе); с националната и езиковата идентичност на българоезичните мюсюлмани в Ксантийско (Елена Николова-Каневска); и със съвременните родопски говори от Северна Гърция (Мирослав Михайлов). Работата в тази секция продължи и на следващия ден с доклади за личните имена (Ана Чолева, Надежда Данчева, Теодора Христова); названия на етноси (Таня Поцова, Красимира Колева); и засегна езика на кризата като рефлексия на идентичността (докладът на Кристина Симеонова). Тук бяха представени идентичности в електронната комуникация (от Борислав Борисов и Биляна Тодорова), в търговските етикети и езиковите клишета (от Красимира Петрова и Рия Алтимирска). Последният доклад – на Кристиана Симеонова, беше посветен на чистотата на българската терминология.

Третата секция дискутира културните дискурси и езиковата вариантност. В нея участваха видни наши езиковеди от чужбина – Георги Армянов от Франция, Петър Сотиров от Полша, заедно с полските колеги Анна Петрович, Малгожата Виташек-Самборска, Пьотр Фличински, Матеус Подлески, Аниела Сарачи, а също и Маша Нурай от Иран. Тук представиха своите доклади и Максим Стаменов, Стела Дойчева, Павлина Кънчева, Ваня Мичева и Светлана Атанасова-Дивитакова.

Интересна беше четвъртата секция – за езиковите практики на дигиталното общество. За интернет комуникациите и тяхното въздействие в обществото говориха Ангел Ангелов, Антония Замбова, София Мицова, Катерина Войнова. Бяха обсъдени различните проблеми в комуникацията в социалните мрежи, рекламирането в интернет, електронните изпити (в докладите на Иван Мерджанов, Силвена Ставрева и Людмила Кирова).

Петата секция беше посветена на политическите ситуации и езиковите политики. За езиковата политика на България говориха Красимир Стоянов и Мария Григорова, за нейното отражение в медийния дискурс – Андреана Ефтимова, Владимир Досев и Анастасия Кондукторова, за европейската езикова политика – Пенка Христова и Христо Бояджиев, а за други (небългарски) езикови политики – Георги Жечев и Лиляна Лесничкова. Бяха обсъдени и по-частни проявления на политиката – в училище, в синтактичната терминология като остатък от миналото (Цветомира Венкова и Татяна Ангелова).

Шестата секция – „Езиковите маркери в динамична среда – нормативност и вариантност“ – постави въпроси за различните варианти в езиковото обучение, в медийната реч (докладите на Йовка Тишева, Марина Джонова и Стоянка Мицева); въпроси, свързани с граматиката (Йорданка Велкова, Петър Фотев и Петър Петров); варианти на медицинското говорене (Албена Добрева и Илиана Дойкова).

Последната в София, седма секция, беше посветена на общественото мнение и езиковите нагласи. В нея бяха представени нагласите на българина към различни родноезикови феномени (в докладите на Кирил Цанков, Руска Станчева, Красимира Алексова, Илияна Гегова); към чуждоезикови влияния (Ирена Димова и Нели Тинчева); както и позициите по подобни въпроси в немската (в доклада на Данка Апостолова) и в полската (в доклада на Мирослава Саган-Велава) лингвистика.

Всички секции завършиха с оживени дискусии. Те продължиха и през последния ден в Пловдив, където участниците от чужбина бяха посрещнати от колегите Борислав Борисов, Елена Николова-Каневска и Емануил Костов от ПУ „П. Хилендарски“, които представиха пред тях особеностите на езика ни в Пловдив и региона. Накрая гостите бяха съпроводени до сакрални исторически и културни забележителности на град Пловдив. С това конференцията приключи.

А на проведеното след втория ден заседание на Международното социолингвистическо дружество вече беше обявена темата на следващата научна конференция – „Езиковото разнообразие“. С този широк диапазон социолингвистите си обещаха да обхванат всички общественозначими проблеми, да покорят върхове в науката и да достигнат някои от хоризонтите, въпреки че при откриването на конференцията акад. Михаил Виденов се пошегува с понятието *хоризонт* с онзи стар виц за комунизма, който бил на хоризонта на нашето бъдеще, а хоризонтът е онази въображаема линия, към която колкото повече се приближаваме, толкова повече се отдалечава.

Една седмица след събитието на хоризонта изгря звездата на народните будители, за да напомни на всички ни, че науката и грамотността, както и проучването на родния език и неговото разпространение, породени от любов към България, имат истинска стойност само ако носят реална полза на българското общество.

THE SOCIOLINGUISTS WOKE US UP AGAIN

✉ **Dr. Katya Issa, Assos. Prof.**

University of Architecture, Civil Engineering and Geodesy
1, Hr. Smirnenki Blvd.
Sofia, Bulgaria
E-mail: katyaissa@abv.bg